सोमायेति दक्षिणपूर्व्वार्द्धे इति भेदः । "ता उहैता देवतात्मचुः याइमा अग्नीषोमावन्वाजग्मुरग्नीषोमौ युवं वै नौ भूधियभाजौस्थोययोर्वामिदं युवयोरस्मानन्वाभजतमिति। तौहोचतुः किमावयोस्ततः स्यादिति यस्यै कस्यै च देवतायै हविर्निर्व्वपास्तद्वां पुरस्तादाज्यस्य यजानिति तस्माद्यस्यै कस्यै च देवतायै हविर्निर्वपन्ति तत्पुरस्तादाज्यभागावग्नीषोमाभ्यां यजन्ति" शत०ब्रा० । इति तयोः सर्व्वदेवानां यज्ञस्यादौ आज्यभागदानं विहितम् । "आज्यभागाभ्यां चरत्याग्नेयेन सौम्येन" कात्या० ३,३,१, ।

आज्यभुज् पु० आज्यं मन्त्रेण प्रक्षिप्तं विलीनं सर्पिः भुङ्क्ते भुज–क्विप्। १हविर्भुजि वह्नौ तन्मुखेन हविर्भोजे २देवे च।

आञ्जन न०आ+अञ्ज–ल्युट्। समन्तादभ्यञ्जने। "तेज वा एतक्ष्योर्यदाञ्जनम्" ऐ०ब्रा० अञ्जनायां भवः अण् । २हनुमति वानरभेदे स च दाशरथिसहायः "दाशरथिबलैरिवाञ्जननीलनलपरिगतप्रान्तैः" काद० । अञ्जनस्येदम् अण्, । ३अञ्जनसम्बन्धिनि त्रि०।

आञ्जनिक्य न० अञ्जनाय हितम् ठन् ततः पुरो० भावे कर्म्मणि च यक् । अञ्जनसाधनत्वे ।

आञ्जनेय पु० अञ्जनाया अपत्यं ढक्। अञ्जनागर्भजाते हनूमति वानरे । "अञ्जनागर्भसंभूतो वायुपुत्रो महाबलः" । हनुमत्स्तुतिः । [अञ्जलिकरणे ।

आञ्जलिक्य न० आञ्जलिरेव स्वार्थे कन् ततः पुरो० यक् ।

आञ्जिनेय पु० अञ्जिन्यां भवः ढक् (आजनाइ) कीटभेदे ।

आञ्जिहिषा स्त्री आंहितुमिच्छा आ+अन्ह–सन्–अ । आगमनेच्छायाम् "आंहिष्ट जाताञ्जिहिषः" भट्टिः ।

आटरूष पु० अटरूष एव स्वार्थे अण् । वासकवृक्षे स्वार्थे कन् तत्रैव "आटरूषकवर्णाभाहयाः यान्त्यनुयायिनाम्" भा०द्रो० प० ।

आटविक त्रि० अटव्यां चरति भवो वा ठक् । अरण्यचारिणि "प्रच्छन्नवञ्चकास्त्वेते ये स्तेनाटविकादयः" मनुः "दण्डेषु सुहृत्कुमाराटाविकाः सामन्तसैनिकाद्याश्च" सा०द० २"सैन्यभेदे। सैन्यानि च षडविधानि। यथा "मौलं भृत्यः सुहृच्छ्रेणी द्विषदाटविकं बलम्" मल्लिनाथ धृतकोषः । तदभिप्रायेणैव "षड्विधं बलमदायेति" रघुः ।

आटवी स्त्री अटव्याः सन्निकृष्टा पूः अण् । दक्षिणदिक्स्थयवनपुरीभेदे । सहदेवदिग्विजयवर्णने । "दूतैरेव वशे चक्रे करञ्चैनानदापयत् "पाण्ड्यांश्च द्रविड़ांश्चैव सहितांश्चोड्रकेरलैः । अन्ध्रांस्तालवनांश्चैव कलिङ्गानुष्ट्रकर्णिकान् । आटवीञ्च पुरीं रम्यां यवनानां पुरं तथा" भा०स०प०।

आटि पु०आ+अट्–इण् । १शरारिपक्षिणि । २मत्स्यभेदे च जातित्वेन स्त्रियां वा ङीप् । छात्र्यादिषु पाठात् शालाशब्दे परेऽस्योदात्तत्वम् ।

आटिक त्रि० आटाय गमनाय प्रवृत्तः ठण् । गमनप्रवृत्ते स्वार्थे ष्यञ् । आटिक्यमप्यत्र न०।

आटिकी स्त्री आटम् अटनमर्हति अण्–ङीप् । गृहाद्बहिर्गन्तुमर्हायामनुपजातपयोधरायां स्त्रियाम् । "मटचीहतेषु कुरुष्वाटिक्या सह जाययोषस्तिर्ह चाक्रायण इभ्यग्रामे प्रद्राण उवास" छा०उ०। आटिक्याऽनुपजातपयोधरादिस्त्रीव्यञ्जनया जायया सह" इति भा०।

आटीकन न० आटीक्यत ईषद्गम्यते आ+टीक–ल्युट् । वत्सानां प्रथममल्पगतौ स्वार्थे कन् तत्रैव हारां लान्ततया पाठः प्रामादिकः ।

आटीमुख न० आट्याः शरारिभेदस्य मुखमिव मुखमस्य । सुश्रुतोक्ते शस्त्रभेदे "सूचीकुशपत्राटीमुखशरारीमुखेत्यादि विंशतिशस्त्रगणनायाम् सुश्रु० अर्द्धधारशब्दे विवृतिः ।

आटोप आ+तुप–घञ् पृषो० ठत्वम् । १दर्पे, २संरम्भे, ३आड़म्बरे च । "साटोपमुर्व्वीमनिशं नदन्तः" माघः "मदजलदुर्द्दिनान्धकारगजघटितघनघटाटोपपरिपालितापि" काद० "साटोपं परिक्रम्य" वेणी० "कलापरुचिराटोपनिचितान् मुकुटानिव" भा०व०प०। ४वातजन्ये उदरशब्दभेदे "आमाटोपापचिश्लेष्मगुल्मे क्रिमिविकारिणाम्" सुश्रु० ।

आडम्बर पु० आ+डवि–क्षेपे, अरन् । १हर्षे, २दर्पे, ३तूर्य्यस्वने, ४आरम्भे ५संरम्भे, ६अक्षिलोम्नि, घनगर्ज्जिते, ७आयोजने च । मत्वर्थे इनि । आड़म्बरिन् तद्युक्ते त्रि० । [भेदे । ततः गोत्रप्रत्ययस्य बहुषु लुक् ।

आडारक पु० अड–उद्यमे घञ् ततः आरक् ऋषि-

आडि पु० अड–उद्यमे इण् । स्वनामख्याते मत्स्यभेदे । शरारीविहगे च पुंस्त्री० स्त्रीत्वे वा ङीप् स्वार्थे कन् आडिकाप्यत्र ।

आडू पु० अल ऊ लस्य डः नि० वृद्धिः । (भेला) उडपे ।

आढक पु० आढ़ौकते आ+ढ़ौक–घञ् पृ० । "अष्टमुष्टिर्भवेत् कुञ्चिःकुञ्चयोऽष्टौ तु पुष्कलम् । पुष्कलानि च चत्वारि आढ़कः परिकीर्त्तित इति" मतभेदे चतुर्विंशत्यधिकसहस्रमुष्टिमाने "द्वादशप्रसृतिभिः कुड़वस्तच्चतुर्गुणोत्तरं प्रस्थाढकद्रोणा, इत्युक्ते द्विनवत्युत्तरशतप्रसृतिमाने च